

מה עושים כשהתשובה היא לא, והיא סופית

משה התחנן חמש מאות ופעם אחת שיינתן לו להיכנס, וקיבל סירוב מוחלט. מה שהוא עשה ביום שאחרי הוא אולי הדבר החזק ביותר בכל התורה.

דברים ג', כ"ג – ז', י"א · פרשה 45 מתוך 54

מה קורה בפרשה

הפרשה נפתחת בבקשה: "ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמור... אעברה נא ואראה את הארץ הטובה". חז"ל חישבו את הגימטריה של "ואתחנן" – תקט"ו – ואמרו שכך התפלל, חמש מאות וחמש עשרה תפילות.

והתשובה חדה: "רב לך, אל תוסף דבר אליי עוד בדבר הזה". די. אל תבקש שוב. מוצע לו רק לעלות לראש הפסגה ולראות בעיניים. ומיד אחר כך, בלי הפסקה, הוא ממשיך ללמד: "ועתה ישראל, שמע אל החוקים". בפרשה הזאת נמצאים גם עשרת הדיברות בגרסה השנייה, ופרשת שמע ישראל – "ואהבת את ה' אלוהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך", "ושיננתם לבניך".

רב לך – אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה.

דברים ג', כ"ו · התשובה שקיבל אחרי חמש מאות וחמש עשרה תפילות

שלוש נקודות

- חינוך מתרחש בשגרה.** "ודיברת בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך" – לא בשיעור מסודר אלא בנסיעה ובארוחה. מה שמועבר בין השורות נקלט יותר ממה שנאמר כהרצאה.
- העדות היא הזיכרון.** "כי ישאלך בנך מחר לאמור, מה העדות?" – התורה מניחה שהילד ישאל, ומחייבת תשובה אמיתית. מסורת שלא עומדת בשאלות של ילד בן שבע לא תשרוד דור.
- גם למנהיג יש גבול.** "רב לך" – אפילו משה נעצר. מערכת שבה מי שבראש יכול להשיג כל דבר בכוח ההתמדה, מפסיקה להיות מערכת של חוק.

משה · היום שאחרי הסירוב

עיון

הוא ביקש דבר אחד בכל חייו, קיבל לא – ולמחרת המשיך ללמד.

כל מה שהאיש הזה רצה היה להיכנס. לא למלך, לא לקבל תפקיד – רק לעבור את הירדן ולראות. ארבעים שנה הוא הוביל אותם לשם, ובסוף הוא היחיד שנשאר בחוץ.

והוא לא ויתר בקלות. חז"ל תיארו את זה כתחינה חוזרת ונשנית, מאות פעמים. עד שנאמר לו "רב לך" – די, אל תדבר על זה יותר.

הוא לא פרש, לא הפחית מאמץ, ולא אמר להם "תסתדרו לבד". הוא ידע בוודאות שהוא לא יראה את הפרי של שום דבר שהוא עושה מכאן ואילך – וזה לא שינה כלום בעבודה שלו. הפרשה הזאת היא כולה דברי לימוד של אדם שכבר יודע שהוא לא בפנים.

מושגים בפרשה

בכל מאודך

המילה "מאוד" בהקשר הזה נדרשה בגמרא כממון – בכל מה שיש לך.

שמע ישראל

שני פסוקים שנעשו לטקסט המזוהה ביותר: "שמע" ו"ואהבת". נאמרים פעמיים ביום.

עשרת הדיברות, גרסה שנייה

בשמות נאמר "זכור את יום השבת", וכאן "שמור". חז"ל: "זכור ושמור בדיבור אחד נאמרו".

ברכות ס"א ע"ב

בגמרא

רבי עקיבא, כשסרקו את בשרו, אמר: כל ימיי הצטערתי מתי אקיים 'בכל נפשך'.

הגמרא מספרת שרבי עקיבא נהרג בשעה שקראו את שמע. תלמידיו שאלו אותו: רבנו, עד כאן? – כלומר, גם עכשיו? והוא ענה: כל ימיי הייתי מצטער על הפסוק "ובכל נפשך", אמרתי מתי יבוא לידי ואקיימו – ועכשיו שבא לידי, לא אקיימו?

והגמרא מוסרת שהיה מאריך ב"אחד" עד שיצאה נשמתו.

ומה יוצא לנו מזה: רובנו לא ניקלע לרגע כמו של רבי עקיבא, וטוב שכך. אבל כמעט כולנו ניקלע לרגע שבו עמידה על עיקרון עולה כסף – לוותר על עסקה, להפסיד לקוח, לשלם על משהו שאפשר היה לחמוק ממנו. וזה, בפועל, המבחן שהפרשה מדברת עליו. מי שהחליט מראש כמה הוא מוכן שזה יעלה לו, לא צריך להתלבט בזמן אמת.

רבי עקיבא · ההתחלה בגיל ארבעים

סיפור

הוא ראה מים שחוקקו אבן, והחליט להתחיל ללמוד אלף-בית בגיל ארבעים.

לפני שהיה רבי עקיבא, הוא היה רועה צאן שלא ידע קרוא וכתוב. הגמרא מספרת שבגיל ארבעים עמד ליד באר וראה אבן חלולה. שאל מי חקק אותה, ואמרו לו: המים שנוטפים עליה בכל יום.

אמר: ומה רך פסל את הקשה – דברי תורה שקשים כברזל, על אחת כמה וכמה שיחקקו את ליבי. הלך עם בנו לבית הספר של ילדים, ולמד איתם אות אחר אות.

וזו התמונה ההפוכה והמשלימה של משה בפרשה. משה נעצר בסוף הדרך ובכל זאת המשיך; רבי עקיבא התחיל בגיל שבו כולם כבר סיימו. שניהם עשו את אותו דבר בדיוק: הפסיקו לחשב את היחס בין המאמץ לבין מה שהם יספיקו לראות.

מבט קדימה

בפרשה נמצא הפסוק שנעשה לתפילה המרכזית: "שמע ישראל". ומיד אחריו – "ושיננתם לבניך ודיברת בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך".

ושימו לב לרשימת המקומות. לא בבית מדרש ולא בטקס. בבית, בדרך, בשכיבה ובקימה – בדיוק ברגעים הכי לא חגיגיים שיש. מי שמחכה לשיחה הגדולה עם הילדים שלו בדרך כלל לא מקיים אותה לעולם. מה שבאמת עובר אליהם נאמר בנסיעה לחוג, ליד הכיור, ובחמש דקות לפני שנרדמים.

וְשִׁנַּנְתֶּם לְבָנֵיכֶם, וְדִבַּרְתֶּם בָּם – בְּשִׁבְתְּכֶם בְּבֵיתְכֶם וּבְלִכְתְּכֶם בְּדֶרֶךְ.

דברים ו', ז' · הזמנים שבהם באמת עובר משהו

התוספת

בגובה העיניים · בינך לבין עצמך · חובת הלבבות · שער הביטחון

מה באמת בשליטתך, ומה סתם שורף לך אנרגיה

הרבה מהחרדה שלנו נשרפת על התוצאה – שאינה בידינו כלל. "חובת הלבבות" מפריד בין ההשתדלות, שהיא חובתנו, לבין התוצאה, שאינה שלנו – ומראה שדווקא ההפרדה הזאת מביאה מנוחה.

עשה את המוטל עליך – והנח ללב לניח מן התוצאה שאינה בידך.

על פי חובת הלבבות · שער הביטחון

לקחת מזה: השבוע, כשתתפסו את עצמכם דואגים, שאלו שאלה אחת: "הדבר הזה בהשתדלות שלי, או בתוצאה?" אם הוא בהשתדלות – עשו צעד. אם הוא בתוצאה – נסו, במודע, להניח אותו: "עשיתי את שלי; השאר אינו בידי". שימו לב כמה מהדאגה שלכם שייכת לצד שאינו שלכם כלל.

בקרוב באתר binathalev.co

בינת הלב הוא אתר לימוד יומיומי – פרשת השבוע, אגדות חז"ל וחוכמה יהודית בשפה של היום. בכל עמוד הקונפליקט האנושי שמאחורי הטקסט, ובסופו דבר אחד מעשי לקחת אל השבוע. עזר לימודי בלבד. הסיפורים מסופרים בלשון חופשית – יש לעיין במקור. פרקי העיון אינם ציטוט מן המקורות; הפסוקים ודברי חז"ל מובאים בשמם.

טעון גניזה